

DOSYA/DERLEME**ALLENDE'NİN SOSYAL TIP YAKLAŞIMI**

Deniz AKGÜN*

Giriş

Sağlık sorunlarının bilimsel-teknik içeriğinin, sosyal-politik özellikleriyle ilişkisini ortaya koyan Şilili toplumcu hekim ve politik lider Salvador Allende, 20. Yüzyıl sosyal tıp yaklaşımının biçimlenmesine katkıda bulunmuştur. Allende'nin söz konusu katkısı daha sonraki dönemde Latin Amerika Sosyal Tıp yaklaşımı üzerinden, günümüzde Küba ve Venezüella'da sağlık alanında elde edilen "mütevazi" başarıların da kuramsal alt yapısını oluşturmaktadır. Toplumsal sorunların bilimsel-teknik düzey ile sosyal-politik düzeydeki kavranışlarının, birbirine üstünlük sağlama çabası yerine birbirini zenginleştirme olanağı olarak ele alındığı söz konusu yaklaşım, güncel örnekleri üzerinden sağlık politikası alanına da yeni bakış açıları kazandırmaktadır. Bu yazımızda genel tıbbi uygulama ve kavrayışların daha fazla oranda biyo-medikal model çerçevesinde kurgulandığı bir dönemde, apayrı bir gelişim sergileyerek günümüz sosyal tıp uygulamalarının kuramsal çerçevesini şekillendiren Allende'nin sosyal tıp yaklaşımını ele alacağız.

19. Yüzyıl sosyal tıbbi

İngiltere'de sağlıkla ilgili çeşitli resmi komisyonların içinde sağlık sorunlarının nedenlerinin araştırılmasına ve çözüm önerileri oluşturulması çalışmalarına katılmış olan Edwin Chadwick, 1842 yılında yayın masraflarını kendisinin karşıladığı bir rapor yayınlamıştır. Bu raporda yoksulluk, kötü yaşam ve çalışma koşulları ile kentsel çevresel kirlilik sorunlarının hastalıklar üzerindeki etkisini ayrıntılı bir şekilde ele alan Chadwick, önerileriyle sonraki yıllarda kanalizasyon ve çöp toplama sistemleri ile temiz su sağlama olanaklarının geliştirilmesinin öncülüğünü yapmıştır (Gürsoy, 2006). Endüstri devriminin beşiği İngiltere'de emekçi kesimlerin yaşam ve çalışma koşullarının ele alındığı Frederich Engels'in 1845 tarihli "İngiltere'de Emekçi Sınıfın Durumu" adlı yapıtı ise sağlık sorunlarına yol açan ekonomik-sosyal belirleyicilerin ele alınması yaklaşımının bir diğer örneğini oluşturmuştur.

19. Yüzyıl'da geçerli olan çevresel, sosyal ve politik içerikli söz konusu yaklaşımların halk sağlığına yönelik risklerin kontrol edilmesinde önemli bir rol oynamasına karşın, daha sonraki dönemde pek çok ülkede sosyal tıp yaklaşımının akademik çerçeve ile sınırlı kaldığı görülmektedir. Ortalama yaşam süresinin arttığı 2. Dünya Savaşı sonrası dönemde, önemi artan kronik hastalıkların tanı ve tedavisi amacıyla kullanılabilen ileri tıp teknolojisinin yaygınlaşması ile birlikte sosyal tıp yaklaşımı, özellikle Batılı ülkelerde tedavi edici hekimlik pratiğinin bir eklentisi haline gelmeye başladı. Bu kapsamda Anglo-Amerikan ekolün etkili olduğu ülkelerde sosyal tıbbin içeriğinin kronik hastalıklara yol açan yaşam stili risk faktörlerinin kontrol edilmesine yönelik birey düzeyindeki müdahaleler ile sınırlandırıldığı görülmektedir (Porter, 2006). Sağlık sorunlarının sosyal ve politik içerikli yaklaşımlarla çözümünü amaçlayan 19. Yüzyıl Sosyal Tıp yaklaşımı ise, gelişimini Salvador Allende'nin kuramcı ve uygulayıcıları arasında yer aldığı Latin Amerika Sosyal Tıp ekolü içinde sürdürebilmiştir.

Salvador Allende'nin yaşamı

Allende, büyük babası bir ordu hekimi, babası ise özgürlükçü bir avukat olan bir Şili yurttaşıdır. 1920'li yıllarda tıp eğitimi alan Allende, tıp öğrencileri birliğinin liderlerinden ve yönetime karşı yürütülen okul boykotlarına öncülük etmişti. Üniversite yılları sırasında öğrenci hareketleri içindeki aktif rolü nedeniyle iki kere tutuklandı ve bir kere okuldan uzaklaştırıldı. Tıp fakültesi içinde bir grup öğrenci ile birlikte politik içerikli incelemeleri okuyup, tartışmalara katılması onun sonraki dönemdeki politik görüşlerinin biçimlenmesine katkıda bulundu. Fazla parası olmayan bir öğrenci olarak yoksul semtlerde yaşadı ve Şili halkının evsizlik, sağlık hizmetlerine ulaşamama, eğitimsizlik ve tatminsizlik sorunlarına tanık oldu. Allende, beslenme ve sağlık konusuyla ilgilenen tıp öğrencisinin politik olarak ileri bir noktaya ulaşmış olacağı görüşündeydi. Kendisinin yoksulluk trajedisine doğrudan yüz yüze gelmiş olmasının, düşüncelerinin olgunlaşmasında önemli bir rol oynamış olabileceği görüşü dile getirilmektedir (Sara, 2003).

*Uzm. Dr., Halk Sağlığı Uzmanı, Aksaray İl Sağlık Müdürlüğü

Allende 1932 yılında tıp fakültesinden mezun olmasına karşın politik geçmişi nedeniyle hekim olarak iş bulmakta zorluk çekti ve Valparasio hastanelerinden ayrılmak zorunda kaldı. Bu dönemde ancak yoksulların otopsislerini yapmak üzere patoloji asistanı olarak iş bulabildi. Bu iş onun yoksulların sağlık sorunları hakkında bilgi sahibi olmasını sağladı ve sosyal adaletle inancının güçlenmesine neden oldu. Bir süre sonra ise Valparaiso'da halk sağlığı hizmetleri alanında çalışma olanağına sahip oldu. Bu dönemde sosyal tıpla ilgili makalelerin yayınlandığı *Journal of Social Medicine* Dergisi'ni kurdu ve sonradan oluşturulacak Şili Sağlık Sistemini betimleyen *The Structure of National Health* adlı kitabın yazarları arasında yer aldı (Sara, 2003).

Allende'nin sosyal tıp yaklaşımı

Allende'nin bu dönemde yaptığı çalışmalarda yoksulluğun toplumun sağlık durumunu etkileyen bir faktör olarak ele alındığı görülmektedir. Şili'nin Medikal ve Sosyal Gerçekliği (Medical and Social Reality in Chile) adlı yapıtında fakir mahallelerdeki okullardaki aynı yaş çocukların boy ve kilo ortalamaları arasındaki farkı dile getiren Allende, yoksulluğun çocukların olağan gelişimini olumsuz etkileyen yönlerini ele aldı. Benzer şekilde yürütülmüş olan çeşitli çalışmalara atıfta bulunarak çürük dişli olma, raşitizm ve ölüm hızı yüksekliği gibi sağlık sorunlarının, ailelerin gelir düzeyi ile ilişkili bulunduğunu savundu. Gelir düzeyinin yaşam koşulları üzerindeki etkisinin karmaşık olması ile birlikte ölümlülük hızına etkisinin açık bir şekilde gözlenebildiğini belirten Allende, yetersiz ve dengesiz beslenme nedeniyle enfeksiyon hastalıklarının, gribal enfeksiyon sonrası gelişen sağlık sorunlarının ve özellikle işçi sınıfını etkileyen Tüberküloz hastalığına yakalanma sıklığının artmakta olduğunu belirtti (Allende, 2005).

Bu dönemde dünya genelinde işçilerin gelirlerinin büyük bölümünün beslenme giderlerine gittiğini belirten Allende, işçi aylıklarının yeterli beslenme için yeterli olmadığını belirtti. Beslenmenin yanı sıra çalışan kesimlerin uygun kıyafetlere sahip olup, olmama durumunun da sağlık üzerindeki etkisini inceleyen Allende, giyim koşulları ile sağlık ilişkisini; elle çalışan işçilerin, kendi hesabına çalışanlar ve hizmet içinde çalışanlara göre zatürreden ölme oranının yüksek olması ile tanıtlamaya çalıştı. Bu sonuca işçilerin dış ortam ısısına karşı kendilerini koruyacak uygun elbiselere sahip olmasının yanı sıra barınma koşullarının da katkıda bulunduğunu savunan Allende, solunum hastalıklarına bağlı Şili'deki ölümlerin yaklaşık %27'sinin uygun giyim koşullarının olmaması ile ilişkili olduğunu dile getirdi. (Diğer önemli nedenleri de kötü beslenme ve kalabalık hanelerde yaşama olarak belirlemiştir) Bu bulgusunu desteklemek üzere değişik iklim koşullarına sahip dünyanın çeşitli ülkelerindeki ve Şili'deki soğuk algınlığı ve zatürreye bağlı ölüm hızlarındaki farklılığa da dikkat çekti. Giyim koşullarının sağlık üzerindeki etkisini tifüs ve uyuz gibi hastalıklar üzerinden ele alan Allende, Tifüs'ün bulaşmasında pirelerin aracılık etmesinden yola çıkarak, bu hastalığın yaygın görülmesinin yetersiz giyim

koşulları ile ilgisini ortaya koydu. Benzer şekilde uyuz hastalığının da temiz elbise ve gece kıyafetlerine sahip olmayan kesimlerde yaygın görüldüğünü ve kişisel hijyen eksikliğinin de eklendiği durumunda hastalıkla mücadele etmenin olanaksızlaştığını dile getirdi (Allende, 2005).

Allende, önemli sağlık göstergelerinden biri olan bebek ölüm hızının sosyal açıdan organize olma sorunları bulunan ülkelerde yüksek olduğunu belirtmiştir. Bebek ölümlerinin önemli bir nedeninin evlilik dışı çocuk sahibi olmanın yaygınlığı olarak değerlendirilen Allende (1938 yılında Şili'de tüm canlı doğumların %28'i evlilik dışıydı), baba varlığının ekonomik desteğinden mahrum büyüyen çocukların çeşitli fiziksel yoksunluklarla karşı karşıya bulduklarını dile getirdi. 20. Yüzyılın başlarında Şili'de bebek ölümlerindeki artışın ise fiziksel yaşam koşullarında kötüleşmenin yanı sıra kadınların giderek daha yüksek oranda endüstriyel iş yaşamına dahil olması ve gebelikleri sırasında yeterli sağlık bakım hizmetine ulaşamaması ile açıkladı. Kadınların iş yaşamına daha fazla dahil olduğu diğer bazı ülkelerde de benzer şekilde bebek ölüm hızının yüksek olduğuna dikkat çekti.

Allende madde bağımlılığı sorununun da sosyal nedenleri ve çözüm önerileri üzerine çalışmalar yürütmüştür. Madde bağımlılığının zayıf kişilik yapısı, sorumluluk duygusu eksikliği ve fiziksel ya da ruhsal sorunlarla başa çıkmakta zorlanma sonrası geliştiğini belirtti. Bunların da erken çocukluk ve eğitim dönemi deneyimleri, duygusal ve moral çökkünlük, ekonomik ve sosyal zorluklar ile sosyal eşitsizlikler gibi nedenlerle ortaya çıkan ve uyuşturucu kullanımının kendisiyle başa çıkma yöntemi olarak kullanıldığı aşâğılık duygusu ve uyumsuz kişilik özelliklerinden kaynaklandığını belirledi. Kokain, morfin, eroin gibi uyuşturucu maddelerin pahalı olmaları nedeniyle ancak burjuvazinin aristokrat kesimi tarafından temin edilebildiğini belirten Allende, bu kesimde görülen isteksizlik, yaşam korkusu ve sorumluluk eksikliği gibi kişilik özelliklerin, bağımlılığı koşullayan psikolojik özellikler olabildiğini dile getirdi (Allende, 2005).

Benzer şekilde önemli sağlık sorunlarından alkol bağımlılığının etkilediği nüfusun büyüklüğü ile bu sağlık sorunlarının sosyal ve kültürel nedenleri üzerinde de duran Allende, sorunun nedenlerinin fiziksel ve ruhsal yoksunluklara bağlamıştır. Gelir yetersizliği, yetersiz barınma koşulları, yetersiz beslenme ve giyim kuşam eksiklikleri gibi fiziksel yoksunlukların yanı sıra, eğlenme gereksiniminin karşılanamaması nedeniyle işçilerin meyhanede arkadaşlarıyla içki içmeyi bir kaçış yolu olarak kullandıklarını belirten Allende; bu şekildeki alkol tüketiminin tükenmekte olan vücutlar için anestezi etkisi yaptığını dile getirdi. Allende alkol bağımlılığının yol açtığı çeşitli sağlık sorunlarına da değinmiş; akut ve kronik alkol zehirlenmesinin yol açtığı diğer bazı sorunlarının yanı sıra ebeveynlerin üreme hücrelerini olumsuz etkileyerek gelecek kuşakların sağlıklarını da tehdit edebileceğini dile getirmiştir (Allende, 2005).

Allende tıp ve politika alanındaki ikili kariyerini yaşamı boyunca sürdürdü. Bu alanlardaki çeşitli dergilerin

editörlüğünü yapan, politik aktivitelere ötürü tutucu hükümet tarafından ülke içindeki çeşitli yerlere sürgün edilen Allende, 1933'te Sosyalist Parti kurucuları arasında yer aldı. "Çalışmalarım bana bu sorunların çözümü için sosyalizmin tek seçeneği olduğunu ve Şili'nin kendi yolunu bulması gerektiğini düşündürmüştür" diyen Allende, 1930'lu yıllarda çeşitli sol partilerden oluşan Halk Öncüsü Koalisyonu'nun oluşturulmasına öncülük etti. 1937'de Şili Ulusal Kongresi'ne Sosyalist Parti temsilcisi olarak seçildi. Burada ilk aşamada halk sağlığı, sosyal refah ve kadın hakları konularıyla ilgili düzenlemelerle ilgilendi. İki yıl sonra ise 1942'ye kadar sürdüreceği sağlık bakanlığı görevine getirildi (Winn, 2005).

Allende'nin Şili kabinesindeki ilk görevi barınma ve sosyal güvenlikle ilgili bulunan sağlık bakanı olup, yaşam koşulları ve gelir ile sağlık konularıyla ilişkili bulunmaktaydı. Cerda hükümetinin sağlık bakanı olarak çalışan kesimlerin kötü yaşam koşullarından kaynaklanan anne ve bebek ölümleri, tüberküloz, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, diğer bulaşıcı hastalıklar, ruhsal sorunlar ve meslek hastalıkları üzerine odaklandı. Bir litre süt sağlanması, risk grubundaki kişilere daha iyi sağlık bakımı sağlanması, sağlık sistemi içinde hasta görüşmeleri sayısının iki katına çıkarılması ve hizmete ulaşmada zorluk çeken kesimlere yönelik sağlık eğitimlerinin yürütülmesi konularında çalışmalar yürüttü (Winn, 2005). Sağlık geliştirilmesi için tıbbi müdahalelerden çok; gelir dağılımı, ulusal konut edindirme programı ve endüstriyel reformlar gibi sosyal dönüşüm çalışmalarının önem taşıdığı görüşünü savundu.

Çalışan kesimlerin sağlık sorunlarının ele alınmasında Engelsin "İngiltere'de Emekçi Sınıfın Durumu" adlı çalışmasında kullanılan yöntemin benzerini kullandı. "Kötü beslenen, paçavralar giyinen ve merhametsiz sömürü koşulları altında çalışan kişilere sağlık ve bilgi ulaştırmak olanaksızdır" diyen Allende, sağlık sorunlarının çözümü için sosyal dönüşümün zorunluluğu konusunu vurguladı. 1942 yılında Şili Sosyalist Partisi'nin lideri olması ile birlikte sağlık bakanlığındaki görevinden ayrıldı. 1945 yılında parlamentonun üst organı olan senatoya seçildi. 1950'li yıllarda Amerika kıtasında evrensel sağlık bakımını ilk kez güvence altına alan Şili Ulusal Sağlık Sistemi'nin kurulmasını öngören yasama çalışmalarını yürüttü.

Allende, sosyal tıp alanındaki görüşlerini idealist bir doktor ve politik bir lider birikimi ile oluşturabilmiştir. Yaşamı boyunca Şilililerin sosyal sorun olarak adlandırdıkları hastalıkların sosyal nedenleri ile ilgilendi. Bu sorunlarla ilgilenmesi onun tıp eğitimi sırasında sosyalist politika ile tanışmasıyla biçimlenen ve ilk kabinesinin politikalarında olgunlaşan politik yaklaşımı üzerine de yönlendirici etkide bulundu. Bu kapsamda Latin Amerika Sosyal Tıbbının gelişimini derinden etkileyen ve Şili'de 1970'lerde Ulusal Sağlık Sisteminin kurulmasında ifadesini bulan sağlığın toplumcu yorumunu geliştirdi (Porter, 2006).

Politikacı doktor görünümüyle politikada, var olan toplumsal patolojinin tedavi edilmesini amaç edindi.

1952, 1968, 1964 ve 1970 yıllarında Şili Başkanı aday olarak seçimlere katılan Allende, 1970 yılında Halk Öncüsü Koalisyonu'nun aday olarak %36,3 oyla Şili başkanlığına seçildi. Başkanlığının ilk yılında işyerlerinin yönetiminde işçi katılımının sağlanması, tarım reformunun hızlandırılması, reel gelirin artırılması ve dağılımının yeniden düzenlenmesi, enflasyon ve işsizliğin azaltılması, barınma sorununun çözülmesi ve sosyal güvenlik sisteminin yaygınlaşması konularında çalışmalar yürüttü (Sara, 2003).

Şili Başkanı olarak yabancı şirketlerin ülkedeki etkinliğinin azaltılması çağrısı yaptı. Yoksulların ekonomik ve sosyal koşullarında köklü değişikliklere gidilmesine yönelik bir dizi çalışma yürüttü. Yoksul kitlelere yönelik faaliyette bulunan sosyal hizmet sektörleriyle işbirliği içindeki yerel sağlık konseylerinin güçlenmesi aracılığı ile sağlık hizmetlerinin gerçek anlamıyla desentralize edilmesini destekledi (Sara, 2003). Tıbbi üretimin kamu denetimine altına alınması, ulusal jenerik ilaç formüllerinin geliştirilmesi ve ilaç endüstrisinin ulusallaştırılmasını hedefleyen girişimlerde bulundu. Şili'nin doğal kaynaklarının üzerindeki uluslararası sermayenin kontrolünü azaltmayı ve ülkenin önemli endüstrisi olan bakır endüstrisinin ulusallaştırılmasını sağlamaya yönelik adımlar attı (Holtz, 2005).

Allende 1973 yılının Eylül ayında ABD tarafından desteklenen kanlı darbe girişimiyle iktidardan indirildi. Gelişimine önemli katkıda bulunduğu Latin Amerika Sosyal Tıp (LASM) yaklaşımı ise çeşitli Latin Amerika ülkelerinde günümüzde de varlığını sürdüren sosyal tıp uygulamalarına kaynaklık etmiştir.

Güncel sosyal tıp uygulamaları

Allende'nin yukarıda özetlemeye çalıştığımız görüş ve uygulamalarının, güncel biyo-medikal tıp yaklaşımı kapsamında göz önüne alınmayan pek çok etmenin sağlıklı ilişkisini ele alma çabasında olduğu görülmektedir. Bu yönüyle Allende, 19. Yüzyıl'da Edwin Chadwick, Frederick Engels ve Rudolph Virchow gibi araştırmacılar tarafından temsil edilen ve hastalıkları belirleyen olan sosyal etmenleri dönüştürmeyi ele alan sosyal tıp akımının 20. Yüzyıl'daki en önemli temsilcileri arasında sayılmaktadır. Bu alandaki kuramsal çalışmaları ve öncülüğünü yaptığı çeşitli uygulamalar ile sosyal tıp akımının çeşitli aşamalardan geçerek günümüze ulaşmasına katkıda bulunmuştur.

Söz konusu sosyal tıp akımı sağlık sorunlarının sadece tıbbi boyutuyla ele alınması yerine sosyal, medikal, çevresel, kültürel ve politik tüm boyutlarının bir arada kavranmasını amaçlamıştır. Yoksulluk, beslenme ve barınma sorunları, çevresel kirlenme, çalışma ve yaşam alanlarında karşı karşıya bulunulan çeşitli risk faktörleri gibi sağlığı etkileyebilecek fiziksel, kimyasal, biyolojik ve ruhsal türlü etkenlerin insan sağlığı üzerindeki etkisini inceleyen sosyal tıp akımı temsilcileri, yürüttükleri çalışmalarda sağlıkla ilgili risk faktörlerini tümüyle ortadan kaldırmayı ya da mümkün olan en az düzeye getirmeyi

hedeflemişlerdir. Sosyal tıp akımının gerek 19. Yüzyıl, gerekse 20. Yüzyıl'daki temsilcileri, sağlık sorunlarına yol açan nedenlerin ortadan kaldırılması çabalarının politik içeriğini göz ardı etmemişlerdir. Her biri yaşadıkları dönemin politik mücadelesine katılmış bulunan sosyal tıpçılar, sahip oldukları teknik bilgi birikimini savunucusu oldukları sosyal içerikli politikaları desteklemek için kullanma çabasındaydılar. İçinde yer aldıkları politik mücadele sürecinin de katkısıyla yürüttükleri çalışmalarda önemli gelişmelere öncülük eden sosyal tıpçılar, günümüzdeki biyo-medikal tıp kavrayışına alternatif hatırı sayılır bir sosyal tıp birikimin oluşmasına da katkıda bulunmuşlardır.

Bu açıdan bakıldığında Allende'nin sosyal tıp alanındaki çalışmalarının Latin Amerika Sosyal Tıp (LASM) yaklaşımı üzerinden günümüzde Küba ve Venezüella'daki sosyal tıp uygulamalarına kavramsal bir çerçeve oluşturduğu söylenebilir. Bugün sağlık hizmetlerinin yönetimine bireylerin semt düzeyinde katılımının sağlandığı ve sağlık sorunlarının çözümüne yönelik sosyal politikaların hükümetlerce uygulamaya sokulduğu Küba ile Venezüella'da, sağlık alanında önemli başarılar elde edildiği bilinmektedir. Koruyucu sağlık hizmetlerinin sağlık sisteminin önemli bir unsuru olarak ele alındığı, kişilerin yaşadıkları yerlerde hizmet sunucular tarafından ziyaret edilmesini de içeren yönetsel yaklaşımların benimsendiği ve cepten ödeme yapmaya gerek kalmaksızın toplumun tümüne nitelikli sağlık hizmetinin sunulabildiği Küba ve Venezüella'da sağlık alanında elde edilen başarılar, benimsenmiş bulunan sosyal tıp kavrayışı ile doğrudan ilintili bulunmaktadır.

Sonuç yerine

Jules Verne'nin Türkçeye "Begümün 500 Milyonu" adıyla çevrilen romanında, aynı mirasın varisleri olan iki bilimadaminin başından geçenler anlatılır. Romanda birisi insanların en sağlıklı koşullarda yaşayabilecekleri France-Ville adında örnek bir kent kurmaya çalışırken, diğeri savaş makinesi üreten Çelik-Kenti inşa eden Doktor Sarasin ile Profesör Schultze'un mücadelesi söz konusudur. İnsanların, çoğu hayvan ve bitki gibi yalnızca yaşlılıktan öldüğü örnek kent Frans-Ville'de, kişilerin benimsediği başlıca sağlık kurallarını uyarıcı zehirler kullanmaktan kaçınmak, vücut egzersizleri yapmak, saf ve iyi su içmek, sağlıklı ve basitçe hazırlanmış et ve sebze yemek ve geceleri düzenli olarak 7-8 saat uyumak gibi aktiviteler oluşturur. Frans-Ville'de merkezi yönetim tarafından halkın hizmetine sunulan ve hekimlerin yardımcısı olarak çalışan hasta bakıcılar ise hastalanan kişilerin ayaklarına kadar giderek onlar için gerekli pratik bilgileri ulaştırma yoluyla, hastalıkların yaygınlaşmasına engel olurlar. Burada evde tedavi sistemi yaygındır ve bir enfeksiyon merkezi haline gelecek büyük hastaneler yapma fikri kentin kurucularının hiç birinin aklında yer etmemiştir. Diğer taraftan bireysel ve kolektif temizlik meselesi, kentin kurucularının başlıca uğraşları arasındadır.

Çelik Kent ise çeşitli savaş makineleri tasarlayarak bunları dünyanın değişik yerlerine ihraç eden bir fabrika-

kenttir. İşçilerin çalıştıkları bölümün dışına çıkamadıkları ve sadece kendilerine verilen görevi yapmalarının beklendiği Çelik Kent'te aşırı uzmanlaşma ile bürokratik yapı egemen durumdadır. Çelik Kent'in kurucusu Profesör Schultze'un en önemli tutkusu Frans-Ville'yi haritadan silecek güçte dev bir top inşa edebilmektir. France-Ville'nin kurucuları ise Profesör Schultze'un söz konusu kentlerini yok etme planını, saldırı saatinden çok az bir zaman önce öğrenmeyi başarırlar.

Saldırının gerçekleşmesinin an meselesi olduğu bir zamanda France-Ville'nin sağlıklı bir ortamında yaşayan, düzenli bir hayat alışkanlığı olan, kendi gücünün bilincinde olan bireyleri, neler yapılabileceğini konuşmak üzere belediye salonunda toplanırlar. Salvador Allende'nin yaşamı boyunca kurmaya çalıştığı sağlıklı kente benzeyen France-Ville sakinleri, bugün ABD'li ilaç ve biyo-medikal ürün şirketlerinin yaygınlaşan ambargosu nedeniyle bazı tıbbi ürünlere ulaşmakta sıkıntı çekilen Küba'dakine benzer bir tehlikeyle karşı karşıya bulunmaktadır. Doktor Sarasin'in en yakın çalışma arkadaşı ve saldırı planını ortaya çıkaran kişi olan genç Marcel, içinde buldukları durumu özetlemek üzere kürsüye gelir. Kent sakinlerinin sözcüsü konumundaki Marcel konuşmasını yaparken kafasında hiçbir düşünceye yer bırakmayan bir fikrin esiri olmuş gibidir ve dudaklarından şu mırıltılar dökülür:

"Dostlarım, sizi bekleyen ilk tehlike ne bir ay, hatta ne de sekiz gün sonra. Bir saate kalmadan, eşi benzeri görülmemiş bir felaket, bir demir ve ateş yağmuru kentimizin üzerine çökecek...Sizi tehdit eden düşman, sıradan saldırı yollarına tenezzül etmedi...Şu lanet Schultze'un uğursuz icadıyla hakkımızdan gelmesi gerçekten olanaklı mı?.."(Verne, 2004).

KAYNAKLAR

- Allende S. (2005), Medical and Social Reality in Chile. International Journal of Epidemiology 2005;34:732-736
- Gürsoy Ş. T. (2006), Edwin Chadwick. Toplum ve Hekim Dergisi, Cilt:21 Sayı:4.
- Holtz T.H. (2005), Social Medicine – History and Contemporary Relevance Ulaşım tarihi: 01.11.2007, www.socialmedicine.org/presentations/Emory_SocialMedCourse1.ppt
- Porter D. (2006), How Did Social Medicine Evolve, and Where Is It Heading? PLoS Medicine | Ulaşım tarihi: 01.11.2007, www.plosmedicine.org October 2006 | Volume 3 | Issue 10. 1667-1672.
- Sara K. (2003). Tedeschi, Theodore M. Brown, and Elizabeth Fee Voices From the Past American Journal of Public Health | December 2003. Vol 93, No. 12
- Verne J. (2004), Begümün 500 Milyonu. Çev: Nihan Özyıldırım. İthaki Yayınları, İstanbul.
- Winn P. (2005), Salvador Allende: His political life ... and afterlife Socialism and Democracy, Publication details, including instructions for authors and subscription information: Ulaşım tarihi 01.11.2007, http://www.informaworld.com/smp/p/title~content=t713727607